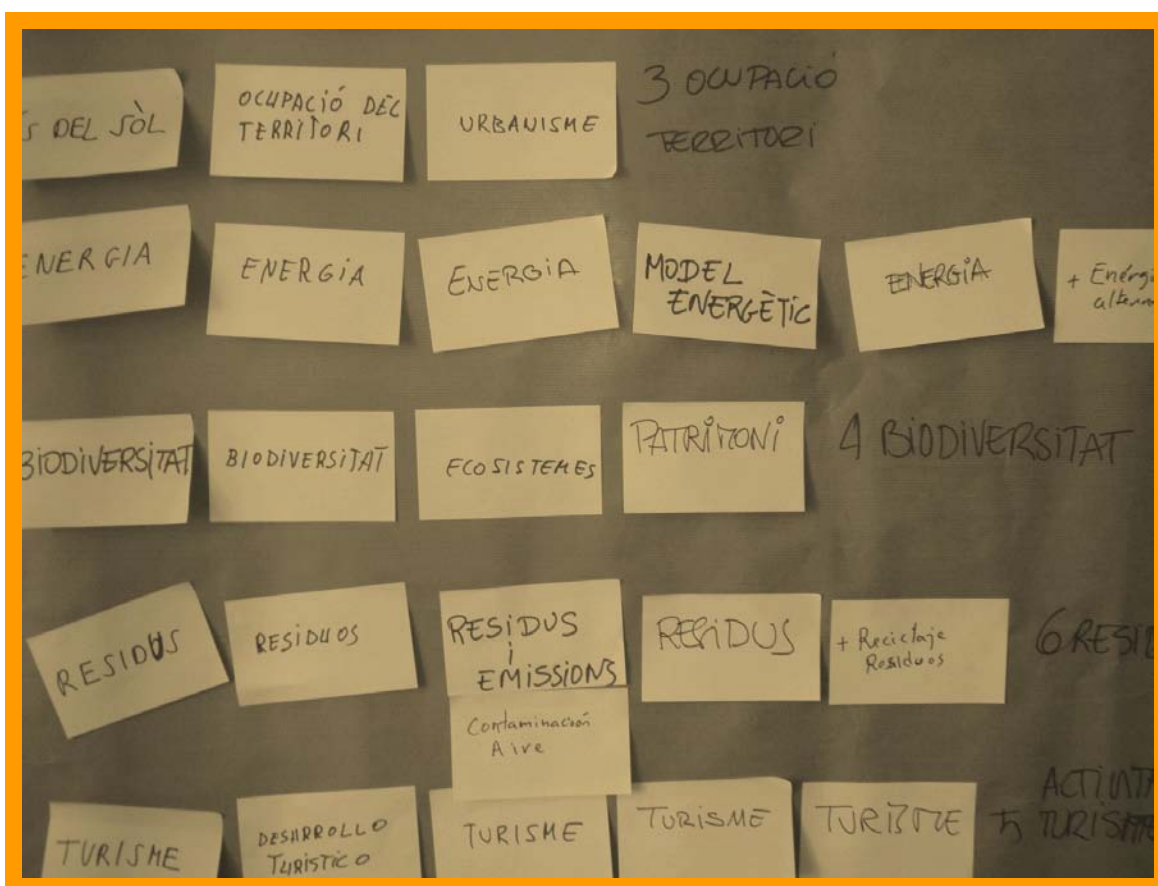

MEMÒRIA DEL PRIMER TALLER D'INDICADORS DE SOSTENIBILITAT PER A LA RESERVA DE BIOSFERA DE MENORCA

Maó, 3 de juliol de 2009

Aquest taller s'emmarca en el projecte:

**“DISSENY D’UN SISTEMA D’INDICADORS DE SOSTENIBILITAT PER A LA
RESERVA DE BIOSFERA DE MENORCA”**

Projecte desenvolupat per:

Volem agrair especialment a totes aquelles persones que van participar en aquest taller i que van aportar el seu temps i les seves idees.

ÍNDEX

00. Introducció i objectius	1- 2
01. Metodologia	3 - 4
02. Desenvolupament i resultats	5 - 13
03. Valoració i reflexió final	14
Annex. Participants en el taller	15

00. INTRODUCCIÓ I OBJECTIUS

Aquest taller s'emmarca en el projecte “**DISSENY D'UN SISTEMA D'INDICADORS DE SOSTENIBILITAT PER A LA RESERVA DE BIOSFERA DE MENORCA**”. Un dels objectius principals d'aquest projecte consisteix **en fer particip a la població en el disseny d'un sistema d'indicadors de sostenibilitat**. Aquest objectiu neix per un costat de la necessitat de complir amb una de les funcions bàsiques de les Reserves de Biosfera com és la participació social i per un altre costat de la necessitat de posar a l'abast de la societat menorquina, de forma comprensible i senzilla, una sèrie d'indicadors per a aconseguir que aquesta entengui millor que és la sostenibilitat, com es pot mesurar i quina és la seva evolució en el temps.

Per a poder cometre aquest objectiu els tallers de participació social es presenten com una eina molt valuosa. La realització de tallers permeten, sota criteris de participació democràtica basats en el consens i en el debat, prendre decisions conjuntes entre un ventall ampli d'actors.

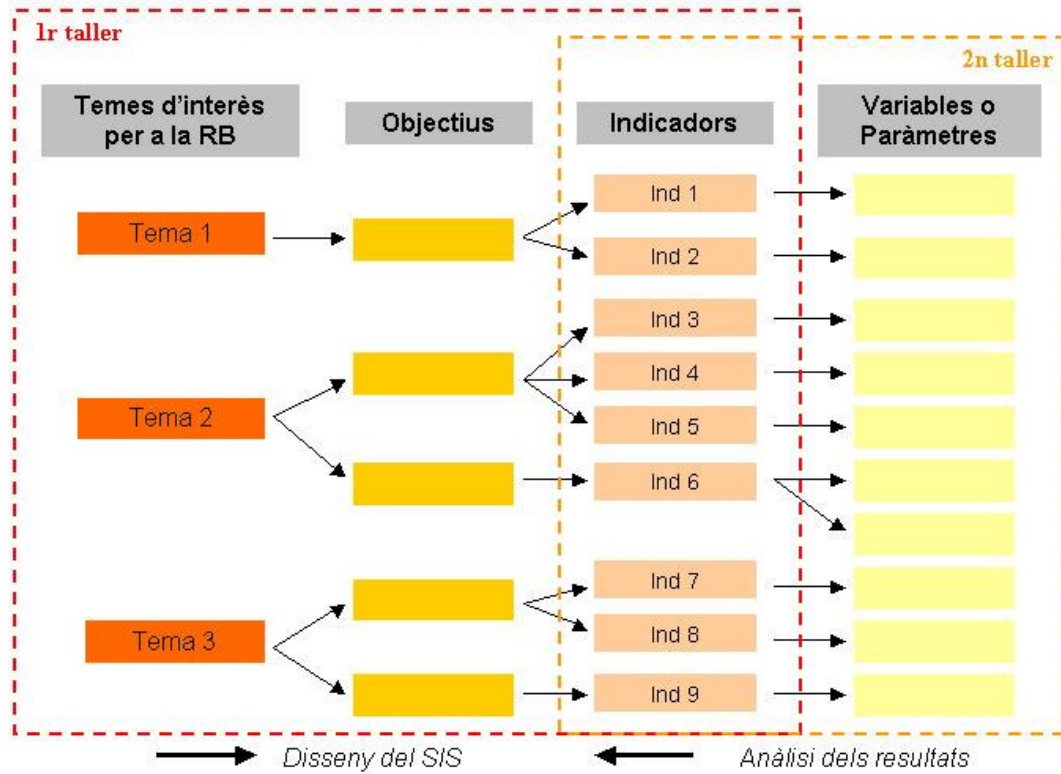
L'objectiu general es detalla en una sèrie d'objectius parcials establerts en cada un dels tallers a realitzar.

En el primer taller els objectius plantejats són:

- Selecció dels temes o àrees d'interès
- Selecció dels objectius per cada tema
- Proposta inicial d'indicadors per cada tema

En el segon taller els objectius plantejats són:

- Selecció final d'indicadors
- Propostes de comunicació dels indicadors

Els participants en el primer taller són, i en representació del conjunt de la societat menorquina: els membres del Consell Científic i del Consell Social de l'Agència de la Reserva de la Biosfera així com els tècnics tant de l'Agència de la Reserva com de l'àrea de Medi Ambient del Consell Insular de Menorca i diferents personalitats que per la seva experiència professional relacionada amb l'illa es considera important la seva participació així com representants d'altres col·lectius d'importància en el context social de l'illa (*veure llista dels assistents en l'Annex 1*).

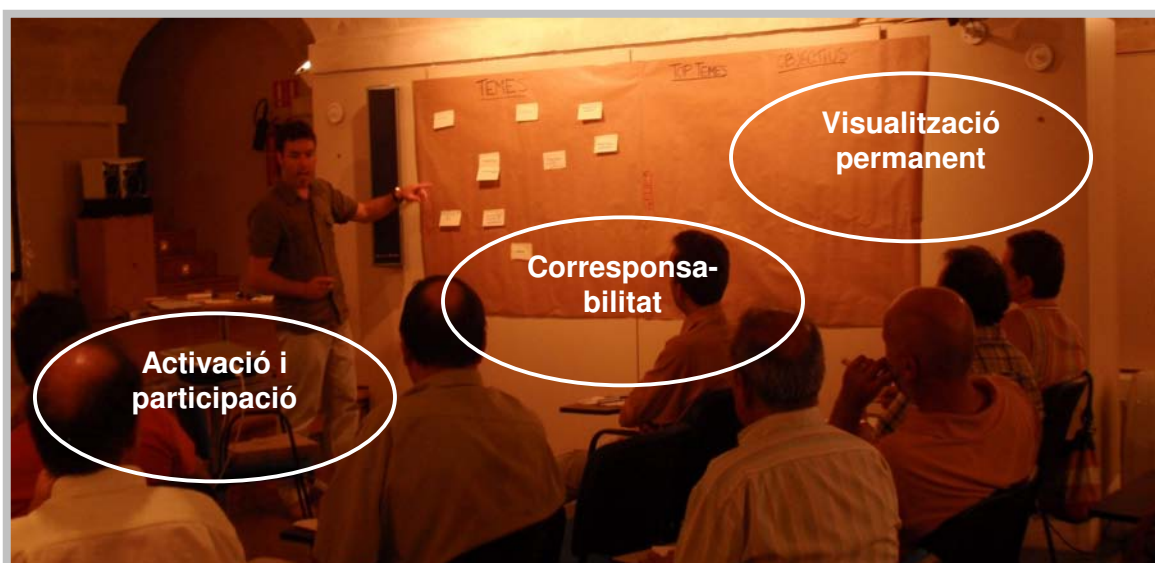
01. METODOLOGIA

El taller s'ha desenvolupat mitjançant sistemes de participació democràtica amb la finalitat d'implicar a tots els assistents en la selecció, el debat i la votació dels diferents aspectes a tractar *(veure apartat Desenvolupament i resultats)*.

Els moderadors van tenir un paper neutral i van dirigir el desenvolupament del taller oferint en tot moment als participants els mètodes de treballs i els mitjans adequats, cercant la dinamització, la participació de tots els assistents i la generació d'idees.

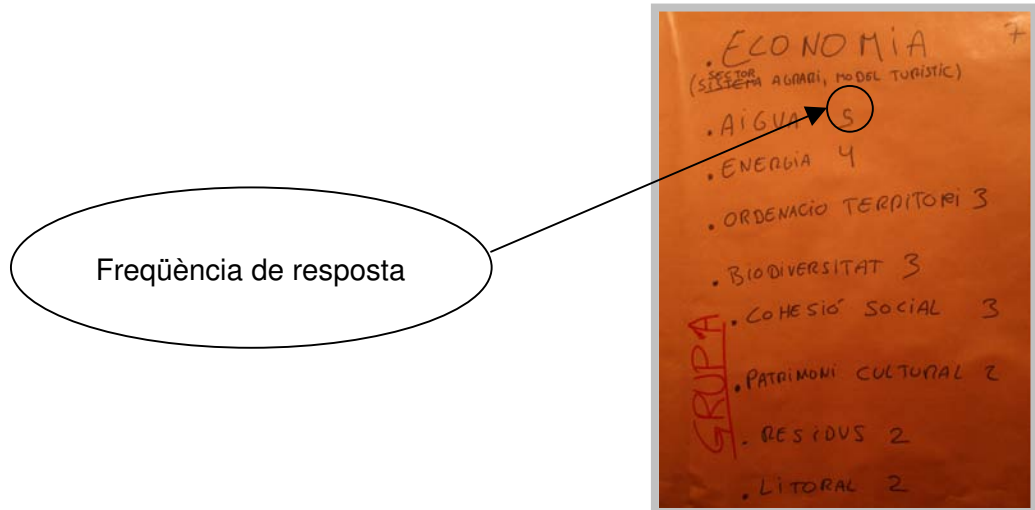
Els principis de la metodologia aplicada són:

- Visualització permanent dels resultats
- Activació i participació dels participants
- Corresponsabilitat amb els participants

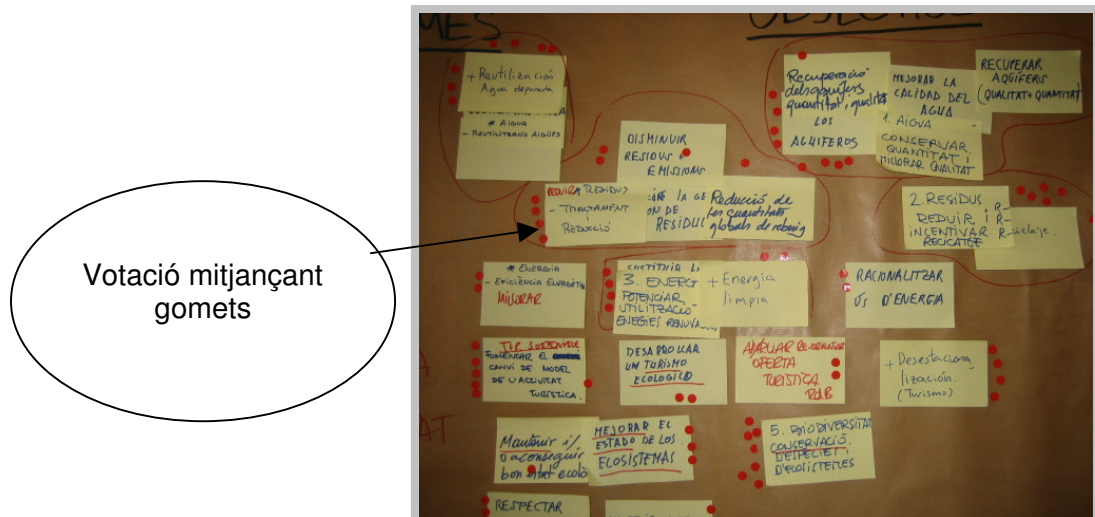

D'acord amb els objectius, el taller va desenvolupar dos mètodes de treball diferenciats.

Definició de temes d'interès: Els temes d'interès van sorgir de la proposta feta per parelles de participants i es van jerarquitzar en funció de la freqüència d'aparició dels temes.

Definició dels objectius: Els objectius van sorgir de la proposta feta per parelles de participants però en aquest cas, posteriorment, es va realitzar una votació individual per a prioritzar els objectius que consideraven més importants.

02. DESENVOLUPAMENT I RESULTATS

Part 1. Presentació del taller

En aquesta primera part es va reunir a tots els participants en una sala i es van fer dues breus presentacions:

- Presentació del projecte a càrrec de Pep Suàrez (Gerent de l'Agència de Reserva de Biosfera).
- Explicació del mètode de treball i de conceptes claus a càrrec de David Carreras (Director de l'OBSAM i moderador del taller).

Moment de la presentació del Pep Suàrez i en David Carreras

Part 2. Sessions individuals (per grups) per a la definició de temes i objectius

En aquesta part del taller els participants es van dividir en dos grups (A i B), definits amb anterioritat per l'equip tècnic amb l'objectiu que els grups fossin el més heterogenis possibles ([veure grups en l'Annex 1](#)). Cada grup es va establir en una sala.

Mètode de treball

Definició de temes en les sessions individuals

Els participants es van agrupar en parelles i van proposar 5-6 temes que trobaven que eren importants per a la sostenibilitat a Menorca. Cada parella exposà els temes que havia escollit i el moderador recollia aquests i els anava penjant en un mural a la vista de tothom. Aquells temes que eren iguals o semblaven iguals, s'agrupen amb el consens dels participants. Un cop totes les parelles van exposar els resultats, el moderador va comptar quantes vegades havia sortit cada tema i en cas necessari, amb l'ajuda dels participants, es van fer algunes correccions en els agrupaments. Un cop fet el recompte, el moderador va escriure en una columna els 9-10 temes més enumerats. Per últim, es va obrir un temps de debat per a confirmar els consens entre tots els participants.

La durada total d'aquesta part del taller va ser de 45 min aproximadament.

Resultats:

Definició d'un total de 9-10 temes mitjançant selecció democràtica i consensuada entre els participants.

Grup A	Freqüència
Economia	7
Aigua	5
Energia	4
Ordenació territori	3
Biodiversitat	3
Cohesió social	3
Patrimoni cultural	2
Residus	2
Litoral	2
Divulgació Reserva de Biosfera	1
Governança	1
Transport	1
Regulació pesca i caça	1
Entorn	1
Població Pressió Humana	1

Grup B	Freqüència
Aigua	7
Residus	6
Energia	6
Activitat turística	5
Biodiversitat	4
Territori	3
Agricultura	2
Transport	2
Paisatge	2
Legislació	2
Indústria	1
Litoral	1

Temes del grup A

Temes del grup B

Definició d'objectius en les sessions individuals

Un cop definits els 9-10 temes més enumerats pels participants en el taller, es va procedir a establir els objectius a assolir en relació a aquests temes.

Els participants van continuar treballant en parelles (les mateixes que en la darrera part) i van proposar 5-6 objectius a assolir en relació als 9-10 temes que havien sorgit anteriorment. Cada parella podia escriure més d'un objectiu per un tema en concret. Cada parella exposà els objectius que havia escollit i el moderador recollia aquests i els anava penjant en un mural a la vista de tothom. Es van ordenar els objectius per cada tema i aquells objectius que eren iguals o semblaven iguals, s'agrupen amb el consens dels participants. Un cop totes les parelles van exposar els resultats, es va procedir a la prioritització d'objectius mitjançant gomets. Cada participant i de forma individual disposava de 7 gomets. Es podia posar més d'un gomet per un objectiu. Una vegada tots els participants van fer la seva prioritització, el moderador va fer el recompte de gomets per cada objectiu. Per últim, es va obrir un temps de debat per a confirmar els consens entre tots els participants.

La durada total d'aquesta part del taller va ser de 50 minuts aproximadament.

Resultats

Definició d'objectius a assolir en relació als 9-10 temes més enumerats.

Grup A	Gomets
Economia	
Diversificar i equilibrar els sectors econòmics	7
Definir el model turístic	6
Mantenir i potenciar les explotacions agrícoles	6
Aigua	
Portar a terme un consum racional i eficient de l'aigua	7

Recuperar els aqüífers	6
Energia	
Fomentar la producció i l'ús d'energies renovables	6
Millorar el transport públic	1
Ocupació del territori	
Aplicar el Pla Territorial Insular i realitzar una major ordenació territorial	5
Limitar el creixement a nuclis no consolidats	1
Biodiversitat	
Realitzar una gestió activa de la biodiversitat	1
Millorar l'educació sobre la conservació a la població	0
Cohesió social	
Integrar a la població nouvinguda	4
Fomentar la tolerància	1
Patrimoni cultural	
Posar en valor el patrimoni cultural	1
Conservar el patrimoni cultural	2
Divulgar el patrimoni cultural	2
Residus	
Fomentar la reducció, el reciclatge i la reutilització dels residus	9
Realitzar campanyes formatives en matèria de residus	1
Litoral	
Ordenar el litoral	2
Fomentar una gestió sostenible de la pesca	2

Grup B	Gomets
Aigua	
Fomentar la reutilització de l'aigua	7
Recuperació dels aqüífers	9
Residus	
Reduir la generació de residus	8
Fomentar la reducció, el reciclatge i la reutilització dels residus	6
Energia	
Millorar l'eficiència energètica	2
Fomentar la producció i l'ús d'energies renovables	6
Racionalitzar l'ús de l'energia	1
Activitat turística	
Fomentar un turisme sostenible	6
Desenvolupar un turisme ecològic	2
Reorientar l'oferta turística d'acord amb els objectius de la Reserva de Biosfera	2
Reduir l'estacionalitat turística	4
Biodiversitat	
Mantenir i/o millorar l'estat dels ecosistemes	4
Conservar les espècies i els ecosistemes	7
Territori	
Respectar el paisatge	2
Mantenir la construcció tradicional	1
Agricultura	
Recuperar l'agricultura sostenible	9

Transport	
Millorar les connexions internes i externes	3
Millorar el servei del transport col·lectiu	2
Paisatge	
Conservar el paisatge agrari i natural	5
Responsabilitzar a la població en l'evolució del paisatge	2
Legislació	
Aconseguir una normativa més coherent amb els objectius de la Reserva de Biosfera	10
Implicar a la ciutadania en l'elaboració de normatives	8

Els participants donen prioritats als objectius mitjançant gomets

Part 3. Sessió final plenària

En aquesta, l'última part del taller, els dos grups es van reunir de nou en una mateixa sala.

Mètode de treball

Cada moderador va presentar al conjunt dels participants els resultats del seu grup, d'aquesta manera tothom estava assabentat dels resultats del seu grup i de l'altre. Els moderadors van repartir 7 gomets a cada participant. Cada participant ara havia de prioritzar mitjançant els gomets els objectius de l'altre grup.

Grup B prioritzant objectius del grup A i total

Grup A	Gomets	Grup B	TOTAL
Economia			
Diversificar i equilibrar els sectors econòmics	7	3	10
Definir el model turístic	6	3	9
Mantenir i potenciar les explotacions agrícoles	6	0	6
Aigua			
Portar a terme un consum racional i eficient de l'aigua	7	10	17
Recuperar els aqüífers	6	11	17
Energia			
Fomentar la producció i l'ús d'energies renovables	6	10	16
Reduir el consum d'energia mitjançant una millora del transport públic	1	4	5
Ocupació del territori			
Aplicar el Pla Territorial Insular i realitzar una major ordenació territorial	5	5	10
Limitar el creixement a nuclis no consolidats	1	2	3
Biodiversitat			
Realitzar una gestió activa de la biodiversitat	1	2	3
Millorar l'educació sobre la conservació a la població	0	4	4
Cohesió social			
Integrar a la població nouvinguda	4	1	5
Fomentar la tolerància	1	0	1
Patrimoni cultural			
Posar en valor el patrimoni cultural	1	7	8
Conservar el patrimoni cultural	2	3	5
Divulgar el patrimoni cultural	2	1	3
Residus			
Fomentar la reducció, el reciclatge i la reutilització dels residus	9	9	18
Realitzar campanyes formatives en matèria de residus	1	0	1
Litoral			
Ordenar el litoral	2	12	14
Fomentar una gestió sostenible de la pesca	2	5	7

Grup A prioritzant objectius del grup B i total

Grup B	Gomets	Grup A	TOTAL
Aigua			
Fomentar la reutilització de l'aigua	7	3	10
Recuperació dels aqüífers	9	6	15
Residus			
Reduir la generació de residus	8	3	11
Fomentar la reducció, el reciclatge i la reutilització dels residus	6	4	10
Energia			
Millorar l'eficiència energètica	2	0	2
Fomentar la producció i l'ús d'energies renovables	6	4	10
Racionalitzar l'ús de l'energia	1	0	1
Activitat turística			
Fomentar un turisme sostenible	6	7	13
Desenvolupar un turisme ecològic	2	0	2
Reorientar l'oferta turística d'acord amb els objectius de la Reserva de Biosfera	2	0	2
Reduir l'estacionalitat turística	4	1	5

Biodiversitat			
Mantenir i/o millorar l'estat dels ecosistemes	4	0	4
Conservar les espècies i els ecosistemes	7	2	9
Territori			
Respectar el paisatge	2	0	2
Mantenir la construcció tradicional	1	0	1
Agricultura			
Recuperar l'agricultura sostenible	9	7	16
Transport			
Millorar les connexions internes i externes	3	1	4
Millorar el servei del transport col·lectiu	2	1	3
Paisatge			
Conservar el paisatge agrari i natural	5	5	10
Responsabilitzar a la població en l'evolució del paisatge	2	0	2
Legislació			
Aconseguir una normativa més coherent amb els objectius de la Reserva de Biosfera	10	5	15
Implicar a la ciutadania en l'elaboració de normatives	8	4	12

Moment en que participants del grup B, posen gomets en el panell del grup A.

Un cop feta aquesta última prioritització, es van posar en comú els resultats, obtenint el resultat final en la selecció de temes i objectius d'aquest primer taller de participació social. La durada total d'aquesta part del taller va ser de d'1 hora aproximadament.

Finalment trobem 14 temes, considerats els més importants, per a definir la sostenibilitat a l'illa.

Temes més importants per a la sostenibilitat a Menorca segons els participants al taller

En relació a aquests temes, els objectius a assolir són els següents:

OBJECTIUS	
Economia	
Diversificar i equilibrar els sectors econòmics	10
Definir el model turístic	9
Mantenir i potenciar les explotacions agrícoles	6
Aigua	
Recuperar els aqüífers	32
Portar a terme un consum racional i eficient de l'aigua	17
Fomentar la reutilització de l'aigua	10
Energia	
Fomentar la producció i l'ús d'energies renovables	26
Reduir el consum d'energia mitjançant una millora del transport públic	5
Millorar l'eficiència energètica	2
Racionalitzar l'ús de l'energia	1
Territori	
Aplicar el Pla Territorial Insular i realitzar una major ordenació territorial	10
Limitar el creixement a nuclis no consolidats	3
Respectar el paisatge	2
Mantenir la construcció tradicional	1

Biodiversitat	
Conservar les espècies i els ecosistemes	9
Millorar l'educació sobre la conservació a la població	4
Mantenir i/o millorar l'estat dels ecosistemes	4
Realitzar una gestió activa de la biodiversitat	3
Cohesió social	
Integrar a la població nouvinguda	5
Fomentar la tolerància	1
Patrimoni cultural	
Posar en valor el patrimoni cultural	8
Conservar el patrimoni cultural	5
Divulgar el patrimoni cultural	3
Residus	
Fomentar la reducció, el reciclatge i la reutilització dels residus	28
Reduir la generació de residus	11
Realitzar campanyes formatives en matèria de residus	1
Litoral	
Ordenar el litoral	14
Fomentar una gestió sostenible de la pesca	7
Activitat turística	
Fomentar un turisme sostenible	13
Reduir l'estacionalitat turística	5
Reorientar l'oferta turística d'acord amb els objectius de la Reserva de Biosfera	2
Desenvolupar un turisme ecològic	2
Agricultura	
Recuperar l'agricultura sostenible	16
Transport	
Millorar les connexions internes i externes	4
Millorar el servei del transport col·lectiu	3
Paisatge	
Conservar el paisatge agrari i natural	10
Responsabilitzar a la població en l'evolució del paisatge	2
Legislació	
Aconseguir una normativa més coherent amb els objectius de la Reserva de Biosfera	15
Implicar a la ciutadania en l'elaboració de normatives	12

03. VALORACIÓ I REFLEXIÓ FINAL

Aquest primer taller ha servit per obtenir l'opinió, d'un ventall ampli d'agents tècnics i socials, sobre quins són els aspectes o temes més importants per a definir la sostenibilitat i quins són els objectius a assolir en relació a aquests temes cara a aconseguir un desenvolupament sostenible a l'illa de Menorca.

La valoració global del taller, en termes generals ha estat molt positiva, encara que s'han detectat alguns errors en els temps i també en el format (sobretot en la part final de posada en comú de resultats) que cara a futurs tallers s'haurien de corregir.

A partir d'aquest moment l'equip tècnic de l'OBSAM treballarà en la recerca dels indicadors més adients per a cada un dels objectius esmentats en aquest primer taller i en la següent edició del taller es presentaran als participants per a debatre sobre la idoneïtat d'aquests i/o proposar d'altres que creguin adequats.

ANNEX. Participants en el taller

NOMS I CONGNOMS	ENTITAT	GRUP
Consell Científic de l'Agència de Reserva de Biosfera		
Damià Gomis Bosch	Representant Universitat Illes Balears	A
Gabriel Moyà Niell	Representant Universitat Illes Balears	B
Joan Hernández Andreu	Representant IME. Secció Ciències Socials	A
Joan Juaneda Franco	Representant Consell Insular de Menorca	B
Josep M.Vidal Hernández	representant IME: Sec.Ciencia i Tècnica	B
Consell Social de l'Agència de Reserva de Biosfera		
Josep Suárez Roa	Gerent Agència de Reserva de Biosfera	A
Antonio Camps Casanovas	Representant Grup Popular	A
Gabriel Morales Albis	Representant Ajuntament Es Castell	B
Damià Coll Pons	Representant Ajuntament Es Mercadal	A
Margarita Seguí Enrich	Representant Ajuntament Ciutadella	A
Sergi Cruz Dalmau	Representant Ajuntament Sant Lluís	A
Juan Manuel Lafuente Mir	Representant Ajuntament PIME	B
Bernat Melià Casalí	Representant Ajuntament AELIB Menorca	B
José Bravo Lodeizen	Representant Lithica	B
Octavi Pons Machado	Representant Amics Museu Menorca	A
Antoni Riudavets Villalonga	Representant CARB	A
Ernest Fortuny Coll	Representant STEI-Menorca	B
Joan Palliser	Representant Agenda 21 Es Mercadal	B
Josep Gornés Cardona	Representant Agenda 21 Sant Lluís	A
Joan M. Foguet	Representant GOB	A
Altres convidats		
Sergi Marí	Economista	B
Jaume Sintes	Fundació Destí Menorca	B
Walter Rodríguez	Associació CIBOL Centro Integral Boliviano	A
Omar Carvallo	Associació Uruguayos en Menorca	B
Amador Rodriguez	Expert en Turisme	A
Pablo Jimenez	Medi Ambient-CIMe	A
Teresa Anglada	Estudiant de Biologia. Representant sector jove	A
Cristina Gomila	Administrativa. Representant sector jove	B
Rafel Quintana	Tècnic OBSAM	B
Ester Sintes	Ordenació del territori-CIMe	B

Moderadors	
David Carreras	OBSAM
Marta Pérez	OBSAM
Ajudants	
Eva Marsinyach	OBSAM
Joana Fullana	OBSAM